

A Belügyminisztérium működésének szabályozása 1956 nyarán

Az 1950-es évek derekára a korábbi évek törvénytelenégei előtérbe helyezték a fegyveres testületek és a rendvédelmi szervek párt- és állami kontrolljának megerősítését. Az 1956-os év során ezeknél a szervezeteknél már nyáron – vagyis a forradalmat megelőzően – különböző átszervezéseket hajtottak végre.¹ Annak érdekében, hogy az államvédelmi munka a jövőben ne válhasson a párton belüli hatalmi harc és a személyes leszámolás eszközévé, a Belügyminisztérium (BM) 1956. április 2-án megtartott pártaktíva értekezletén Piros László belügyminiszter a szocialista törvényesség betartása és az államvédelmi szervek pártellenőrzése mellett emelte fel szavát.² A Magyar Dolgozók Pártja (MDP) Politikai Bizottsága (PB) július 26-i ülése ugyancsak az ő javaslatára tárgyalta az államvédelmi munka engedélyezésének új rendjét. Az elfogadott határozat értelmében a BM államvédelmi szervei ezután csak a pártszervek engedélyével és kontrolljával indíthattak nyomozásokat, végeztek letartóztatásokat. A párt tehát a pártellenőrzés kereteinek kibővítésével próbálta „bebiztosítani” kádereit az államvédelmi szervek esetleges túlkapásaival szemben.³

A BM és a szervezetébe integrált államvédelem működésének szabályozásáról az 1956 nyarán kiadott 3541/1956. (VIII. 22.) számú minisztertanácsi határozat rendelkezett. A Hegedüs András miniszterelnöksége és Piros László belügyministersége alatt született határozat a törvénytelenések felülvizsgálatára és a Belügyminisztérium új szervezetének kialakítására irányuló szándékot jelezte. Előkészítésének idején, 1956. augusztus 9-én került az MDP Politikai Bizottsága elé Egri Gyulának, a Központi Vezetőség (KV) titkárnak jelentése a politikai perekben kompromittált államvédelmi tisztek ügyében. Ezek nagyrészt még akkor is a Belügyminisztérium kötelékében dolgoztak, ellenük az ügyészégi eljárás csak 1956 szeptemberében indult meg,⁴ ezért a BM működéséről szóló határozat indoklása határozottan leszögezte, hogy a minisztérium munkáját a Magyar Népköztársaság törvényei és a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége útmutatásai alapján, a kormány közvetlen irányításával kellett hogy végezze, és rendszeresen köteles volt beszámolni tevékenységéről.⁵ Feladata pedig nem lehetett más, mint „a szocialista rend védelme az imperialista, kapitalista hírszerzőszervek, a belső ellenséges és bűnöző elemek tevékenységével szemben.”⁶

A határozat szövegét olvasva szembetűnő, hogy a Belügyminisztérium feladatkörének meghatározásában a közigazgatási funkcióval szemben elsődleges szerepet az államvédelmi feladatok kaptak. Mindezt az tette lehetővé, hogy az államvédelmi szerveknek a Belügyminisztériumba való 1953-as integrálását követően⁷ az államigazgatási feladatok átvételére külön szervezetet, a Minisztertanács Helyi Tanácsok Titkárságát hozták létre, és ezzel az intézkedéssel a BM szerveinél a hangsúly az államvédelmi munka irányába tolódott el.⁸ A minisztérium kollégiuma 1956. július 28-i ülésén fogadta el az 1956-os év harmadik negyedévére vonatkozó munkatervét. Az 1956. augusztus 22-én tárgyalandó javaslatok között első napirendi pontként szerepelt a „belügyi szerveknél folyó egyszerűsítésre” vonatkozó javaslat.⁹ Az előzetes tervezet szerint a javaslat előadója Bartos Antal államvédelmi miniszterhelyettes lett volna. A munkatervben ugyanakkor e napirendi pont mellett az alábbi kéziratos bejegyzés olvasható: „Bartos e. javasolja vegyük le, aktualitását veszítette.”¹⁰ A bejegyzés arról tanúskodik, hogy a Belügyminisztérium feladatainak működésére vonatkozó sürgős határozatot időközben kidolgozták, hiszen alig három héttel később, augusztus 22-én már érvénybe is lépett.

A nem nyilvános sorozatba tartozó, „szigorúan titkos” és „különösen fontos” minősítést viselő jogszabályt a Határozatok Tára nem tette közzé, még az 1959-ben belső használatra szánt, három kötetben kiadott belügyi parancs- és utasításgyűjtemény sem tett említést róla.¹¹ Mindösszesen 69 példány készült belőle, amelyek közvetlenül a párt és a kormányzat vezető tisztségviselőinek, valamint az illetékes belügyi vezetőknek

az asztalára, illetve pánccszekrényébe kerültek. Az elosztó szerint az iratot Hegedüs András, a minisztertanács elnöke, valamint első helyettese, Hidas István, illetve Apró Antal, Mekis József, Erdei Ferenc, Marosán György a minisztertanács elnökhelyettesei, illetve Nonn György legfőbb ügyész, Házi Árpád, az állami ellenőrzés minisztere, valamint Halász József és a BM illetékes vezetői kapták meg.¹²

A 12. példányon olvasható bejegyzés szerint 1975. június 4-én a 6000/1975. MT számú határozattal helyezték hatályon kívül.¹³ Ekkorra már a Magyar Népköztársaság állambiztonsági feladatait az 1974. évi 17. tvr. alapján szabályozták,¹⁴ tehát az 1956 nyarán meghozott minisztertanácsi határozat majdnem 20 éven keresztül volt érvényben, sőt az 1956-os forradalmat is „átvészelt”. Az 1975-ös határozat a korábbihoz képest az állambiztonsági feladatokról meglehetősen szűkszavúan nyilatkozik. Míg az 1956-os jogforrás az állambiztonsági szervek által használható titkosszolgálati eszközöket és módszereket részletesen felsorolta, addig az 1975-ös határozat szövege az állambiztonsági tevékenység ezen területeit csak a vonatkozó jogszabályokra való utalás szintjén érintette.

A közreadott dokumentum az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárából (ÁBTL), az állambiztonsági módszertani anyagok feldolgozása során került elő. Az irat további ismert példányai és a kísérő iratok a Magyar Országos Levéltárban (MOL) lelhetőek fel.¹⁵ Noha az ÁBTL-ben található példány szövegét tekintve a MOL-ban őrzött hat példánnyal teljesen megegyezik, ugyanakkor a szövegbeosztást illetően az egyes példányok között mégis kisebb eltérések mutatkoznak, ami az írógépen indigóval készíthető feljegyzések számának limitált voltával magyarázható. Ami valószínűsíthető: az itt közölt példány sokadik másodlat, ugyanis a sorok végéről az utolsó betű olykor lemaradt. A személyi állomány kiképzésére és továbbképzésére vonatkozó kiemelés, valamint az, hogy az irat a tanulmányi és módszertani anyagok közül az *Elhárítás* című folyóirat duplum példányából került elő, arra utal, hogy az irat az operatív beosztottak szakmai továbbképzését szervező BM Tanulmányi és Módszertani Osztály¹⁶ példánya lehetett.

Dokumentum

A Minisztertanács határozata a belügyi és állambiztonsági szervekről, 1956. augusztus 22.

Belügyminisztérium¹⁷
10-1958/1956.

Szigorúan titkos

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának 3541(VIII. 22.) 1956. sz. határozata a Magyar Népköztársaság Belügyminisztériumáról

A Belügyminisztérium a Magyar Népköztársaság államigazgatási, adminisztratív szerve. Alapvető feladata a szocialista rend védelme az imperialista, kapitalista hírszerzőszervek, a belső ellenséges és bűnöző elemek tevékenységével szemben.

A Belügyminisztérium egész munkáját a Népköztársaság törvényei, a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége útmutatásai alapján a kormány közvetlen irányításával – a széles dolgozó néptömegekre támaszkodva – végzi, e szerveknek rendszeresen beszámol tevékenységéről.

A Belügyminisztérium szervei személyi állományának a párthoz, a kormányhoz, a hazához és a dolgozó néphez hű, politikailag szilárd és önfeláldozó dolgozókból kell összetevődni.

A Belügyminisztérium személyi állományának utánpótlása az MDP- és DISZ-szervezetek¹⁸ és vezető pártszervek javaslatai alapján történik olyan, a szocialista építés

ügyéhez hű munkások, parasztok és értelmiségiek közül, akik megfelelő általános és politikai képzettséggel rendelkeznek

A személyi állomány kiképzése és továbbképzése érdekében a Belügyminisztérium szervei rendelkezhetnek saját speciális tanfolyamokkal,¹⁹ közép- és felsőfokú tanintézetekkel.²⁰

A Belügyminisztérium szerveinek szervezeti felépítését kormányhatározat állapítja meg, általában az ország közigazgatási felosztásának megfelelően. A Belügyminisztérium kötelékébe tartoznak: az államvédelmi szervek, rendőrség, határőrség, belső karhatalom, tűzoltóság és légoltalom.

A Belügyminisztérium – államvédelem, rendőrség, határőrség, belső karhatalom, tűzoltóság és légoltalom – főbb feladatait az alábbiak[ban] határozzák meg, elsősorban részletezve a titkos operatív hálózati munkában használható módszereket.

Az államvédelmi szervek alapvető feladatai

Az államvédelmi szervek védik a Magyar Népköztársaság állambiztonságát. Védik és óvják Népköztársaságunk állami, gazdasági és társadalmi rendjét, a munkásosztály, a dolgozó nép érdekeit az imperialista, kapitalista hírszerzőszervek, a reakciós külföldi emigráns központok ügynökei és a belső ellenséges erők mindenfajta aknamunkájával szemben. Feladatuk idejében felderíteni és megakadályozni a párt- és a kormány politikájának, a szocializmus építésének aláásásának[sic!], akadályozására irányuló ellenséges tevékenységet, leleplezni és ártalmatlanná tenni az államellenes bűncselekmények elkövetőit.

Az államvédelmi szervek feladatai elsősorban:

1. Felderíteni és megakadályozni az imperialista, kapitalista hírszerzőszervek országunk ellen irányuló kémtevékenységét. Leleplezni az ellenséges külföldi központok által irányított szabotázs-, kártevő, diverziós, terror- és egyéb államellenes cselekményeket.
Felderíteni az imperialista, kapitalista országok és egyéb szervezetek (Vatikán, stb.) hírszerző és elhárító szerveinek a Magyar Népköztársaság ellen irányuló terveit, szándékait, aknamunkájuk módszereit, behatolási csatornáikat és a belső reakciós erőkkel, csoportokkal való kapcsolataikat.
2. Védni a fegyveres erőket és szervezeteket a katonai, ipari, közlekedési, mezőgazdasági objektumokat, kül- és belkereskedelmi szervezeteket, tudományos, kutató- és tervezőintézeteket, kulturális intézményeket és szervezeteket a kémek, diverzánsok, terroristák és más reakciós, ellenséges elemek behatolása ellen.
Felderíteni és felszámolni az ország területén működő illegális ellenforradalmi szervezeteket, szervezkedéseket.
3. Biztosítani a párt és a kormány vezetőinek védelmét, biztonságát. Az államtitok védelmét, a párt- és állami titkos levelek és anyagok továbbítását.
4. Megszervezni az országba érkező imperialista államok gyanús állampolgárainak ellenőrzését. Ellátni a ki- és beutazásokkal, útlevelekkel kapcsolatos feladatokat.
5. A párt és kormány külön megbízása alapján irányítani és ellenőrizni a Magyar Népköztársaság illetékes minisztériumi és hivatali rejtjelező munkáját. Megszervezni és ellátni az országon belüli rejtjeles összeköttetés feladatait. Megfelelő irányokban rejtjelfejtő munkát végezni.
6. Órizetbe venni, előzetes letartóztatásba helyezni az államellenes bűnözőket a Büntető Perrendtartás és a Büntető Törvénykönyv, valamint más törvényes rendelkezések alapján.

Az államvédelmi szervek munkájának eszközei és módszerei

Az imperialista államok hírszerző szervei és a belső ellenséges erők aknamunkája elleni harc alapvető titkos eszköze az ügynökség. (Ügynökök, informátorok, rezidensek, találkozási és konspiratív lakások tulajdonosai.)

Az ügynökök, informátorok, rezidensek beszerzésének rendjét és a velük való munka módszerét a belügyminiszter által kiadott szabályzatok és parancsok tartalmazzák.

Az államvédelmi szervek operatív célból külső figyelést és környezettanulmányt alkalmaznak a feldolgozás alatt álló személyekkel kapcsolatban, amit a Belügyminisztérium állományába tartozó titkos munkatársak végeznek.

A külső figyelésnél különböző álcázó és technikai eszközöket (pl. rádióösszeköttetés, titkos fényképezés stb.) alkalmaznak.

A kémek és ellenséges szervezkedések tagjai kapcsolattartási módjainak, bűnös terveinek felderítésére, kémanyagok kijuttatásának megakadályozására, valamint a feldolgozás alatt álló személyek leleplezésére a Belügyminisztérium titkos ellenőrzést végezhet az érkező és kimenő nemzetközi és belső levélforgalomban. A párt és vezető kormányzati szervek levelezésének ellenőrzése szigorúan titkos.

Államellenes bűncselekménnyel gyanúsított személyek lakásán titkos házkutatást tarthatnak, illetve ilyen személyekkel szemben titkos előállítást foganatosíthatnak.

Különleges feladatok végrehajtására titkos államvédelmi állománnyal rendelkeznek.

Az államvédelmi szervek gyakorlati munkájukban az operatív technika különböző eszközeit alkalmazzák a feldolgozás alatt álló személyek beszélgetéseinek titkos lehallgatására.

Figyelemmel kísérik a kapitalista államok ügynöki rádióközpontjainak tevékenységét, ellenőrzik a hazai rádióállomások adásait, az államtitkot képező adatok közlésének megakadályozása céljából.

Az ügynöki operatív intézkedések végrehajtására megfelelő operatív technikát és hamis okmányokat készíthetnek és használhatnak.

Az államvédelmi szervek saját céljaikra – operatív nyilvántartást vezetnek olyan személyekről, akik államellenes tevékenységet folytatnak, ilyen tevékenységgel alaposan gyanúsíthatók, vagy akik az ellenséges hírszerző szervek és a belső ellenség számára bázist jelentenek. A nyilvántartás alap- és kiegészítő nyilvántartásra tagozódik.

A személyek, szervezkedések, csoportok és a hírszerző szerveink feldolgozása alatt álló objektumok nyilvántartásba vételének rendjét és a nyilvántartás vitelét a belügyminiszter parancsai és rendelkezése szabják meg.

A Belügyminisztériumnak joga van az ellenséges tevékenységgel – még nem ellenőrzött adatok alapján – gyanúsított személyekről ún. előzetes ellenőrzési dossziét felállítani. Amennyiben a gyanú alapját képező adatok az ellenőrzés során nem bizonyulnak valónak, az előzetes ellenőrzési dossziét meg kell szüntetni, és az abban szereplő személyeket az operatív nyilvántartásból maradéktalanul törölni.

A Belügyminisztérium szervei ügynökségükről külön nyilvántartást vezetnek.

A rendőrség feladata

A rendőrség feladatait, jogait és kötelességeit az 1955. évi 22. törvényerejű rendelet szabályozza. A törvényerejű rendelet kimondja: a rendőrség a Magyar Népköztársaság fegyveres szerve, a feladata a közrend, a közbiztonság védelme és a bűnözés elleni harc.

A rendőrség munkájában a dolgozó tömegekre támaszkodva biztosítja a szocialista tulajdon sérthetlenségét. A polgárok személyi és vagyonbiztonságát, a szocialista törvényesség megtartását, felügyeletét gyakorolja a közúti és légi forgalom rendjére és biztonsága felett, ellátja az állampolgárokat alapvető személyi okmányokkal. Megszervezi a Minisztertanács által meghatározott objektumok őrzését, valamint ellenőrzi azon tanácsrendeleteknek a végrehajtását, amelyek az ellenőrzés feladatát a rendőrségre bízzák.

A bűncselekmények megelőzése, felderítése és megszakítása érdekében a rendőrség a Büntető Perrendtartásban előírt jogok és kötelezettségek alapján végzett nyomozói és vizsgálati munka mellett a következő főbb titkos módszereket és eszközöket alkalmazhatja:

1. Ügynökséget szervezhet (ügynök, informátor, rezidens, találkozási lakástulajdonos, lebujsapda-tulajdonos), a szocialista tulajdon fosztogatásával, üzérkedéssel és más közbiztonságra veszélyes bűncselekményt elkövető személyek felderítésére és leleplezése céljából.
2. A titkos hálózati operatív munka során a következő módszereket alkalmazhatja:

Titkos kihallgatás, házkutatás, bűncselekmény végrehajtásával gyanúsított személyeknek, valamint iratoknak titkos lefényképezése, ujjlenyomatoknak titkos megszerzése.

Az illetékes államvédelmi szervén keresztül ellenőrizheti bűncselekménnyel gyanúsítható személyek levelezését, telefonbeszélgetését, valamint más beszélgetések lehallgatását.

3. Titkos állományt foglalkoztathat: bűnöző személyek megfigyelésének végrehajtására, környezettanulmány készítésére.
4. Titkos nyilvántartást vezethet: bűnöző elemekről, bűnös kapcsolataikról, rendőrség ügynökségéről.
5. A rendőrség körzeti megbízottai információszerzés céljából tájékoztató személyeket foglalkoztathatnak becsületes és a rendőrséget önként támogató állampolgárok közül.

Határőrség és a Belső Karhatalom feladata

A Határőrség és Belső Karhatalom a Magyar Népköztársaság fegyveres erejének része. A személyi állomány katonai rendjét, szolgálatellátását, katonai, politikai kiképzését és nevelését a Magyar Népköztársaság kormányának határozatai, valamint a belügyminiszter rendeletei, parancsai és utasításai szabják meg.

1. A Határőrség feladatai:

A Magyar Népköztársaság államhatárának őrzése és védelme az imperialista ügynökök, ember- és árucsempészek, valamint egyéb határsértőkkel szemben.

A határmenti terület és annak lakosságának védelme az ellenség támadásával és provokációs cselekményeivel szemben.

A nemzetközi határügyi egyezmények végrehajtásának, az államhatár belső és nemzetközi jogszabályokban meghatározott rendjének biztosítása. A nemzetközi személy- és teherforgalom, a határátlépésre jogosító okmányok ellenőrzése.

Ellenőrzi és betartja a határrendet, harcot folytat a határsávbán lévő ellenséges elemek ellen.

A határőrség felderítő szerveinek jogában áll a határvédelem sajátosságainak megfelelően titkos operatív hálózati munkát folytatni.

2. A Belső Karhatalom feladatai:

Államellenes cselekmények elkövetésével gyanúsított személyek vagy csoportok elfogása céljából tett államvédelmi operatív intézkedések katonai biztosítása.

A rend és biztonság elősegítése tömeges rendezvények megtartása alkalmával. (Díszszemlék, felvonulások, gyűlések stb.)

Segítségnyújtás más állami szervek számára a rend fenntartása érdekében a népi vagydon megvédésével kapcsolatos intézkedések, elemi csapások esetén. (Árvíz, tűzvész, földrengés stb.)

A fontos állami és honvédelmi jelentőséggel bíró objektumok őrzése és védelme.

A fontosabb közutak és vasutak biztosításában való részvételek, valamint fontos szállítmányok őrzése és kísérése.

A légtalmi szervek feladata

A lakosság életvédelmének, valamint az ipar folyamatos termelésének biztosítása rendkívüli állapotok idején, a légitámadások következményeinek csökkentése, a műszaki, mentő és egészségügyi segélynyújtó mentési munkálatok ellátása az országot ért károk során.

A fenti célok megvalósítása érdekében a légtalmi szervek állandóan tanulmányozzák a korszerű légitámadási eszközöket és azok hatásait.

A Honvédelmi Minisztériummal együtt kidolgozzák a korszerű légitámadási eszközök elleni védekezés módjait, a légoltalmi tudományos kutatómunka terveit, valamint az illetékes szervekkel együttműködve a légoltalmi rendszer mozgósítási készségét fokozó intézkedések tervezetét, és azokat jóváhagyás végett a kormányiszervek elé terjesztik.

Kidolgozzák a törzsek, a szolgálatok, az alakulatok, valamint az üzemi és önvédelmi légoltalmi szervezetek létszám- és felszereléstáblázatát, ellenőrzik az azokban foglaltaknak a szakminisztériumok és főhatóságok által történő megvalósítását. Biztosítják a légoltalmi szervek és eszközök állandó harckészletét, váratlan támadás esetére megszervezik a légoltalmi rendszer és a lakosság riasztását légiveszély esetére.

A tömegszervezetek és szakminisztériumok segítségével végzik a légoltalmi beosztottak kiképzését és a lakosság általános légoltalmi oktatását. Kidolgozzák a légoltalmi létesítmények tervezési és kivitelezési követelményeit, valamint az új építkezések során megvalósítandó műszaki rendszabályokat, továbbá ellenőrzik ezen követelmények gyakorlatban történő megvalósítását. Végzik a fel nem robbant bombák és robbanóanyagok hatástalanítását.

A légoltalmi szervek minden tevékenységüket a párt és kormányiszervek közvetlen vezetése alatt, a szakminisztériumokkal együttműködve végzik. A helyi légoltalom a tanács szerveire épül fel, annak vezetője a tanácselnök – mint légoltalmi parancsnok –, aki ez irányú munkáját a helyi pártszervezet irányítása mellett látja el.

A tűzrendészeti szervek feladatai:

Védeltmezik a tűztől Népköztársaságunkban az össznépi és szövetkezeti tulajdont, valamint az állampolgárok életét és javait.

Hatósági intézkedésekkel biztosítják a tűz elleni megelőző védekezést: tűzrendészeti határozattal kötelezik az érdekelteket a tűzrendészeti szabálytalanságok megszüntetésére, az új létesítmények tervezésénél érvényre juttatják a megelőző tűzrendészeti szabályokat. Tűzeseteknél ellátják a tűzoltási és mentési munkálatokat. Szervezik, ellenőrzik és segítik a tűzesetek és tűzkárok elleni társadalmi védekezést. Gondoskodnak a tűzrendészeti szabályoknak az állampolgárok előtti megismertetéséről. Szabálysértési eljárás útján felelősségre vonják a tűzrendészeti szabályok megsértőit. Gondoskodnak a megelőző tűzrendészet állandó fejlesztéséről. Következézetesen fejlesztik a tűzoltási szakfejlesztéseket és az oltástechnikai módszereket.

Az állami és társadalmi rend, a jogrend és az állampolgároknak az Alkotmányban biztosított jogai védelmére irányuló egységes, szocialista igazságszolgáltatás megvalósítása érdekében a BM szervei nyomozati, vizsgálati munkájukat az ügyészi és igazságügyi szervekkel, a Legfőbb Ügyészséggel és az Igazságügy[i] Minisztériummal szoros együttműködésben végzik.

A BM szervei az ügyészség és az Igazságügy[i] Minisztérium közötti együttműködést külön kiadott közös utasítások szabályozzák, a szervek funkcióinak megfelelő elhatárolása mellett.

A Belügyminisztérium és szerveinek munkája a szocialista törvényesség betartásának szempontjából az államvédelmi szervek titkos, operatív, hálózati, technikai munkájának kivételével – a Magyar Népköztársaság Legfőbb Ügyészségének felügyelete alatt áll.

Az állami és társadalmi szervek vezetői a maguk területén támogassák a BM szerveit, vezetőit, beosztottait felelősségteljes feladataik eredményes végrehajtásában.

Hegedűs András s.k.
a Minisztertanács Elnöke

[ÁBTL 1.6. 10-1958/1956. Géppel írt másodlat. Az iraton az alábbi kézzel írt szöveg olvasható: „Hatályon kívül!”]

¹ A Magyar Néphadsereg átszervezéséről az 1071/1956. (VIII. 1.) sz. MT-határozat intézkedett. Lásd Horváth, 1996. 6.

² Baráth, 2010.

³ Krahulcsán, 2006. 1136–1137.

⁴ Baráth, 2010.

⁵ Lásd a határozat szövegének 2. bekezdését!

⁶ Uo. 1. bekezdés.

⁷ 500/6/1953. sz. (VII. 11.) MT-határozat.

⁸ Baráth, 2010.

⁹ Gyarmati – S. Varga, 2006. 823.

¹⁰ Uo. 823.

¹¹ ÁBTL 4.2. 10-1131/1959. Az érvényes miniszteri, miniszterhelyettesi parancsok, utasítások, közös utasítások gyűjteménye 1953–1956., ÁBTL 4.2. 10-1131/1959. Az érvényes miniszteri, miniszterhelyettesi parancsok, utasítások, közös utasítások gyűjteménye 1957., ÁBTL 4.2. 10-1131/1959. Az érvényes miniszteri, miniszterhelyettesi parancsok, utasítások, közös utasítások gyűjteménye 1958.

¹² MOL XIX-A-83-b. 3541(VIII. 22.)1956. számú MT-határozat.

¹³ Uo.

¹⁴ Lásd a 6000/1975. (VI. 2.) számú MT-határozatot az állambiztonsági feladatokról.

http://www.abtl.hu/html/hu/iratok/forrasok/1975_6000.pdf (Utolsó letöltés: 2011. március 22.)

¹⁵ MOL XIX-A-83-b. 3541(VIII. 22.)1956. számú MT-határozat.

¹⁶ Az operatív beosztottak szakmai továbbképzését megszervező Módszertani Bizottság felállításáról a 20/1950. ÁVH Vezetői parancs rendelkezett Lásd ÁBTL 4.2.

¹⁷ Utólagos bejegyzés: „2. Pld. 112”. A példány sorszáma vonatkozó megállapítás nem helytálló, mert a MOL-ban őrzött 1. példány attól eltérő írásképet és szövegbeosztást mutat.

¹⁸ Demokratikus Ifjúsági Szövetség.

¹⁹ A bekezdés széle tintával bejelölve, második fele külön aláhúzva.

²⁰ A szervezetileg független Államvédelmi Hatóság 1950-es megalakítását az ÁVH saját iskolarendszerű oktatásának a kiépítése követte. Több hónapos előkészítő munka után Péter Gábor 1951. szeptember 13-án adta ki a parancsot az egyéves Dzerzsinszkij Tisztképző Iskola beindítására. Az államvédelmi szervezet 1953-ban történt belügyminisztériumi betagozódása és az 1956-os forradalom dacára a Dzerzsinszkij Tisztképző Iskola a politikai rendőrség tisztjeinek és tiszthelyetteseinek kiképzését az évtized végéig önálló intézményként szolgálta. Csupán az évtized legvégén, 1959-ben került sor az általános rendőrtiszt és a politikai rendőrségi képzés integrálására. Ezt követően a BM Rendőrtiszt Akadémia Politikai Nyomozó Tanszéke vette át az állambiztonsági ismeretek oktatását. Lásd Jobst, 2010.

Források

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL)

4.2. Parancsgyűjtemény

10-1131/1959. Az érvényes miniszteri, miniszterhelyettesi parancsok, utasítások, közös utasítások gyűjteménye 1953–1956.

10-1131/1959. Az érvényes miniszteri, miniszterhelyettesi parancsok, utasítások, közös utasítások gyűjteménye 1957.

10-1131/1959. Az érvényes miniszteri, miniszterhelyettesi parancsok, utasítások, közös utasítások gyűjteménye 1958.

Magyar Országos Levéltár (MOL)

XIX-A-83-b Minisztertanács, Előterjesztések és határozatok 1947–1960

Hivatkozott irodalom

Baráth, 2010.

Baráth Magdolna: Az államvédelem az egységes Belügyminisztériumban. *Betekintő*, 2010/3. <http://www.betekinto.hu/Default.aspx?cikkId=159> (Utolsó letöltés: 2011.március 22.)

Gyarmati – S. Varga, 2006.

Gyarmati György – S. Varga Katalin (szerk.): *A Belügyminisztérium Kollégiumának ülései 1953–1956. Harmadik kötet*. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2006.

Horváth, 1996.

Horváth Miklós: A Magyar Néphadsereg és az 1956-os forradalom (Részletek az 1956-os forradalom katonai történetéből). *Hadtörténelmi Közlemények*, 1996/3.

Jobst, 2010.

Jobst Ágnes: Dokumentum az államvédelmi tisztképzés megindításáról, 1948. *Betekintő*, 2010/2. <http://www.betekinto.hu/Default.aspx?cikkId=140> (Utolsó letöltés: 2011. március 22.)

Krahulcsán, 2006.

Krahulcsán Zsolt: A politikai rendőrség pártellenőrzése. *Századok*, 2006/5.